

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

№ 565

2023 yil «28» 04

“Qarshidayan”

Qarshidayan rektori

O.S.H. Bazarov
2023 yil

“AVTOMOBILLARDA TASHISH VA HARAKAT XAVFSIZLIGINI
TASHKIL ETISH ASOSLARI”

O'QUV DASTURI

3,4-kurs uchun

Bilim sohasi: 300000 – Ishlab chiqarish - texnik soha
Ta'lim sohasi: 310000 – Muhandislik ishi
Ta'lim yo'nalishi: 60712500 – Transport vositalari muhandisligi
(avtomobil transporti)

Qarshu-2023

Fan/modul kodi ATHXTEA 1708	O'quv yili 2023-2024 2024-2025	Semestr 6-7	ECTS- Kreditlar 4-4
Fan/modul turi Asosiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari
Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
1	120	120	240
Avtomobillarda tashish va harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari			

2

1. Fanning mazmuni

“Avtomobillarda tashish va harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari” fanining mazmuni asosiy mohiyati va maqsadi tayyorlanayotgan mutaxassisga avtomobillarda tashish va uni tashkil-etish sohasida avtomobillardan yuqori darajada foydalanish, ularning atrof muhitga ta'sirini kamaytirish, harakat xavfsizligini tashkil etishni puختa egallab olishni shakllantirish, avtomobillarda tashish va harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari fanidan bakalavriyat talabalarini o'quv rejada ko'zda tutilgan keyingi maxsus fanlarni o'zlashtirishga tayyorlash hisoblanadi. Fanning asosiy maqsadi tayyorlanayotgan keng qamrovli mutaxassisga transport vositalari xizmatidan samarali foydalanish borasidagi nazariy va amaliy bilimlar berish, unda fanga, o'z kasbiga qiziqishni o'ttirish, avtomobillarda yuk va yo'lovchilarni tashish hamda harakat xavfsizligini tashkil etish jarayonlariga uslubiy yondashuv hamda ilmiy dunyog'arashini shakllantirish vazifalaridan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarda yuk va yo'lovchi tashishda avtomobil transportlardan foydalanish xususiyatlarini o'rganish, avtomobil transport bo'yicha xizmat ko'rsatish sifati va uning raqobatbardoshligini iqtisodiy baxolash hamda harakat xavfsizligini tashkil etish ko'nikmalariga ega bo'lish bilan bog'liq bo'lgan bilimlarni xosil qilish. talabalarga avtomobil transportdan foydalangan halda yuk va yo'lovchilarni optimal tashish yo'l yuruqlarini o'rgatish, yuklarning turlariga, masofasiga, etkazib birish holatiga qarab transport vositalarini tanlash sohalarini o'rgatish. talabalarga avtomobil transportlarda yuk va yo'lovchi tashishda eng kam xarajatli transport turini tanlash, xalqaro yunalishlarda tashish, tez bo'zluvchi yuklarni tashishda harakat xavfsizligini tashkil etish, terminallarda yuklarni saqlash va jo'natish, avtomobil transportida yuk va yo'lovchi tashishda harakat xavfsizligini tashkil etish bo'yicha asosiy tushunchalar bilan bog'liq bo'lgan bilimlarni xosil qilishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qisim (ma'ruza mashg'ulotlari).

Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1. Kirish. Avtomobil transporti vositalari va ularga qo'yiladigan asosiy talablar. “Avtomobillarda tashish va harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari” fanining maqsad va vazifalari. Avtomobil transporti vositalari

2. Mavzu. Avtomobil transporti vositalarining ish sharoitlari

Transport vositalari tasnifi. Avtomobillar o'lichami va massa ko'rsatkichlarining chegaraviy o'lehanlari kabi mavzular o'rganiladi. Shuningdek, avtomobil yo'llarining tasnifi, shahar ichi aloqa yo'llarining tasnifi, avtobuslar to'xtash joylari, avtomobil yo'llariga qo'yiladigan talablar va ayni talablarga rioya qilishga oid chora-tadbirlar kabi bilimlar tushuntiriladi.

3. Mavzu. Avtomobil transportida yuk tashish asoslari

Avtomobil transportida yuk tashishni tashkil etish asoslari, yuk tushunchasi, yukning xususiyatlari bo'yicha tasniflanishi, tara va uning xizmati, ularga qo'yiladigan talablar, konteyner va tagliklar, ularning turlari. Yuklarni tashish. Yuklarni xosil qiluvchi va qabul qiluvchi punkt (joy)lar. Yuk xajmi va oboroti. Yuk oqini va uning epyurasi, chizmasi. Mikrohududlarning xosil bo'lishi kabi mavzular o'rganiladi.

4. Mavzu. Tashishni tashkil etishning asosiy elementlari

Avtomobillarda yo'lovchilar tashish ta'rif va tasnifi, avtomobillarda yuk tashish tasnifi, tashishni tashkil etish tamoiillari, yuklarni o'z vaqtida, tulik miqdorda va sifatini kamaytmay yetkazib berish, tashish jarayonida ekspeditorklik ishlari, ba'zi tabiiy xususiyatlarga ko'ra yuklar vaznining kamayishiga oid mavzular o'rganiladi.

5. Mavzu. Avtomobil transporti asosiy ish ko'rsatkichlari

Avtomobil transportining asosiy ish ko'rsatkichlari haqida umumiy tushunchalar. Avtomobil saroyi va undan foydalanish, avtomobil saroyining tarkibi va quvvati, avtomobillardan yuk va yo'lovchilarni tashishda foydalanish ko'rsatkichlari, transport vositalari ish rejimi va harakat tezliklari kabi mavzular o'rganiladi.

6. Mavzu Transport vositalarini ish unumi

Transport vositalari ish unumi va unga ta'sir etuvchi asosiy texnik-ekspluatatsion omillar: transport vositalari yuk kutarish (yo'lovchilar sig'itra olish) qobiliyati va undan foydalanish: o'racha yukli qatnov masofasi: boshit utigan yo'ldan samarali foydalanish ko'effitsiyenti: texnik, alokaviy, ekspluatatsion tezliklar: o'rish-tushirish (chiqish-tushish) vaqtlari: transport vositalarining ishda bo'lish rejimi. Transport vositalari ish unumiga ta'sir etuvchi omillarining o'zaro bog'liqligi, aniq sharoitda ishlovchi transport vositasi ish unumini ifodalovchi chizma (grafik) kabi tushunchalarga oid mavzular o'rganiladi.

7. Mavzu. Yuk avtomobil transporti vositalarini tanlash va hisoblash
Yuk avtomobillarini tanlash, ulardan foydalanish, yuk tashish usullari, avtopoyezdlardan foydalanish, transport vositalari hisobi va ulardan foydalanish dasturiga old bilimlar o'rganiladi.

8. Mavzu. Marshrutda ishlovchi transport vositalari ish hisobi
Bir tomonlama yukli va ikki tomonlama yukli qatnovchi maynatikli marshrut ish hisobi. Orqa yunalishda qisman yukli qatnovchi marshrut, xalqasimon marshrut ish hisobi. Bir guruh marshrutda yuk tashuvchi transport vositalari ish hisobi va ularning o'rtacha ish ko'rsatkichlarini aniqlash kabi mavzular o'rganiladi.

9. Mavzu. Yuk tashishni tashkil etish tizimlari
Bir turli xajmi katta yuklarni tashish, kam miqdori yuklarni tashish. Markazlashtirilgan yuk tashish tizimi va uning tashkiliy shakllari. Tarasiz tashish, konteyner va tagliklarda yuk tashishni tashkil etish, konteynerlar maydoni va almashtrish punktlari kabi mavzulardan iborat.

10. Mavzu. Yuk avtomobili xarakatini tashkil etish
Avtomobil transportida yositasi xarakatini tashkil etish tamoyillari, liniyada tashishni tashkil etishga asosiy talablar, yo'l xarakati zichligi, xarakati tashkil etish va uning chizmasi. Liniya ishi chizmalari, xaydovchilar ish rejimlari.

11. Mavzu. Yuk tashishda ortish-tushurish ishlarini tashkil etish va mexanizatsiyalash
Ortish-tushurish ishlari tavsifi, transport vositalarining ortish-tushurishda bekor turish vaqtlarini meyorlash, ortish-tushurish punktlari va ular o'tkazuvchanligi, ortish-tushurish mashina va mexanizmlari unumi quyult tashuvchi yuklarni ortish-tushurish ishlarini tashkil etish va ularni mexanizatsiyalash. Og'ir vaznli yuklarni ortish-tushurish uchun stasionar va ko'chma kranlar.

12. Mavzu. Yo'lovchilar tashish asosiy elementlari
Yo'lovchilar tashish avtomobil transporti, avtobus saroylarining mulkchilik shakllari, marshrutlar tizimi va xaydovchilar mexnatini tashkil etish, yo'lovchilar oqini va oboroti. Shaharlardagi avtobus ishlarining asosiy elementlari, shahardan tashkarda va shahar atrofi yo'lovchilarini tashish: shaharlardan va xalqaro yo'lovchilarini tashish: yangi avtomobillarda yo'lovchilarini tashish, taksi avtomobillarda yo'lovchilarini tashish, uni tashkil etish, korxonada tashkilot va idoralarga yangi avtomobil bilan xizmat etishni tashkil etish.

13. Mavzu. Harakat havfsizligini tashkil etishning maqsadi va vazifalari.
Avtomobillashtrish, uning O'zbekiston Respublikasi iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri. O'zbekiston Respublikasi avtomobillashtrish va yo'l tarmoqlarini o'sish ko'rsatkichlari. Yo'l harakatini tashkil etish to'g'risidagi asosiy tushunchalar «Avtomobil-haydovchi-yo'l-atrof-muhit» tizimining o'zaro bog'liqligi. Yo'l harakatini tashkil etish bo'yicha O'zbekiston Respublikasi va xalqaro meyoriy hujjatlar.

14. Mavzu. Yo'l harakatining asosiy tavsiflari
Transport va yivodalar harakatini tavsiflovchi asosiy ko'rsatkichlar. Transport oqimi

jadaligi va tartibi, ularning yo'nalishlari, yil, oylar davomida va kunning soatlari mobaynida o'zgarishi. Transport oqimining yo'l sharoitiga, jadaligiga nisbatan transport vositalarining tezligini o'zgarishi. Transport oqimining zichligi, o'tkazish qobiliyati va yuklanganlik koeffitsiyenti ko'rsatkichlarini o'zgarishi.

15. Mavzu. Yo'l-transport hodisalari va ularning ko'rsatkichlari
YTH ni tahlil qilishning asosiy vazifalari. YTH to'g'risidagi ma'lumotlar yig'ish tizimi. YTH ni vujudga kelishda yo'l sharoitining roli. YTH ni vujudga kelishda transport vositalarini texnik holatini ta'siri. YTH vujudga kelishda haydovchilarning o'rni. Aviotransport ishlab chiqarish va yo'l tashkilotlarida YTH ni hisobga olish. YTH ni yig'ish va tahlil qilishda EHM ning o'rni. YTH natijasida vujudga keluvchi zararni baholash.

16. Mavzu. Yo'l sharoitini tavsiflovchi ko'rsatkichlar va ularning harakat xavfsizligiga ta'siri
Avtomobil yo'llarini mavsumiy tekshirish va kundalik nazorat qilishni tashkil etish. Yo'lning geometrik parametrlari, holati va jhozlanganlik to'g'risidagi ma'lumotlarni yig'ish. Yo'lni tekshirishda harakatlanuvchi laboratoriyalardan foydalanish. Harakatlanish uchun xavfli yo'l bo'laklarini aniqlash usullari. Xavfsizlik koeffitsiyenti. Halokatlik koeffitsiyenti. Harakatlanish uchun xavfli bo'laklarni aniqlashda statistik va ziddiyatlik vaziyati usuli. Yo'l elementlarining faol, passiv, halokattan keyingi va ekologik xavfsizligi.

17. Mavzu. Xavfsiz harakatlanishni ta'minlashda transport vositalari texnik holatining ahamiyati
Avtomobillarning konstruksiyasini Harakatlanish xavfsizligini ta'minlashdagi roli. Konstruktiv xavfsizlikga qo'yiladigan zamonaviy talablar. Transport vositalarini konstruktiv xavfsizlik turlari. Avtomobilni faol xavfsizligi. Avtomobilni sust xavfsizligi uni baholash. Avariyaadan keyingi va ekologik xavfsizlik.

18. Mavzu. Haydovchi va uning harakat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni
Haydovchi va uning harakat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni. Haydovchini xarakterlovchi ko'rsatkichlar. Haydovchini ruhiy holati va uning biologik imkoniyatlari. Haydovchi mehnatini tashkil etish. Haydovchiilik kasbiga munosiblikni aniqlash. Harakatlanish xavfsizligi va alkogol.

19. Mavzu. Harakatni boshqarishning texnik vositalari
Yo'l belgilari. Yo'l belgilarini o'rnatishda qo'yiladigan umumiy talablar. Yo'l belgilarini turlari. Yo'l belgi chiziqdari va ishoralari. Yo'l belgi chiziqdarini tushirishga qo'yiladigan umumiy talablar. Gorizontal va vertikal belgi chiziqdarini tashirish qoidalari va harakatni tashkil qilish. Yo'l to'siqlari va ularni qo'llash sharoitlari. Yo'naltiruvchi qurilmalar. Harakatni tashkil qilishda svetofordan foydalanish Svetofor obektini hisoblashda ishlatiladigan asosiy tushunchalar Svetofor turlari. Geoaxort tizimlari to'g'risida tushuncha.

20. Mavzu. Yo'1 harakatini tashkil etishning uslubiy asoslari va amaliy tadbirlari
Yo'1 harakatini tashkil etishning asosiy uslubiy yo'nalishlari. Yo'1 harakatini operativ tashkil etish va ularga kerakli ma'lumotlar to'plash. Transport oqimini tarkibini tekislash. Transport oqimini yo'nalishi, tarkibi va tezligi bo'yicha ajratish. Xavfsiz harakatlarni tashkil etishda qo'shimcha polosalar belgilash usuli. Chorrakalarda harakatlarni tartibga solishni amaliy tadbirlari. Rejadagi kichik radiusli egirlarda xavfsiz harakatlarni tashkil etishning amaliy tadbirlari. Aholi punktlarida piyodalarning harakatini tashkil etish.

21. Mavzu. O'zbekiston Respublikasi IIB YHXBB asosiy vazifasi
Yo'1 transport hodisalarini hisobga olish, tahlil qilish, surishtirish ishlarini tashkil etish, transport vositalarini ruyxatga olishni tashkil etish. Yo'1 partrul xizmatining asosiy vazifalari.

22. Mavzu. Avtotransport korxonalarining boshqaruv tizimi va ularning o'zaro bog'liqligi. bog'liqligi. Haydovchilarni tayyorlash, qayta tayyorlashni amalga oshirish.
Avtotransport korxonalarining boshqaruv tizimi va ularning o'zaro bog'liqligi.

ATKlarni xizmat bo'liqlari; ATK xizmatlari o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik; ATKlarda xizmatni tashkil etish bo'yicha nizomlar. ATKlarning harakat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha faoliyatini rejalashtirish. Avtotransport korxonalari texnika xizmatining harakat xavfsizligini ta'minlashdagi vazifalari. Avtotransport korxonalarining xodimlar bo'limining harakat xavfsizligini ta'minlash bo'yicha faoliyati.

23. Mavzu. Avtomobil yo'llarida harakat xavfsizligini ta'minlash.
Avtomobil yo'llarida harakat xavfsizligini ta'minlovchi yo'1 tashkilotlari. Yo'1 qurilish tashkilotlarining vazifalari; loyihalash ishtirokchilarining vazifalari. Avtomobil yo'llardan foydalanish va tuzatish xizmatining harakat xavfsizligini ta'minlashdagi vazifalari (yo'1-partrul xizmati). Avtomobil yo'llarida harakat xavfsizligini tashkil etish xizmati.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

(Amaliy mashg'ulot), (Laboratoriya mashg'ulot), (Mustaqil ta'lim).

Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. Transport vositalari ekspluatatsion xususiyatlari.
2. Avtotransport vositasi ish unumi va ish unumiga texnik-ekspluatatsion ko'rsatkichlar ta'siri.
3. Avtomobillarda shaharlararo tashish.
4. Passajirlar oqimini kuzatish va uni taxlil qilish.
5. Mashinada ishlovchi avtobuslar sonini va harakat intervalini aniqlash.
6. YTHni hisobga olishning birlamchi hujjatlarini tuzish va tahlil qilish.
7. Haydovchining diqqatini tadqiq qilish.
8. Texnik ko'rik hujjatlarini to'ldirish va diagnostika markazi bilan tanishish.
9. Transport vositalarini formoz tizimini ko'rikdan o'tkazish.
10. Transport vositalarining ekologik xavfsizligini aniqlash.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha kafedra professor-o'qituvchilari tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan ko'nikmalarini amaliy masalalar echish orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishadilar, tanqatma materiallardan foydalanish, masalalar echish, mavzular bo'yicha kurqazmali qo'rollar tayyorlash va boshqalar tavsiya etiladi.

Laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. Yuk tashish marshrutlarini tuzish.
 2. Avtotransport vositasini tanlash.
 3. Avtotransport saroyining yil-lik ishlab chiqarish dasturini hisoblash.
 4. Avtotransport vositalarining marshrutdagi ish ko'rsatkichlarini hisoblash.
 5. Avtotransport vositasi xarakteristikasini tuzish.
 6. Transport vositalarining harakat miqdori va tarkibini aniqlash
 7. Transport vositalarining oniy tezligini mavjud ko'cha sharoitida aniqlash va tahlil qilish.
 8. Piyodalar harakat oqimini aniqlash va tahlil qilish.
 9. Yo'1 va ko'cha sharoitlarida o'rnatilgan texnik vositalarini o'rganish (Yo'1ni texnik ko'rikdan o'tkazish).
- “Avtomobilarda tashish va harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari” fanidan laboratoriya mashg'ulotlarini bajarishda o'qitishning texnik vositalari bilan jihatlangan maxsus auditoriyalardan foydalaniladi, laboratoriya xonalari hamda yetakchi avtotransport korxonalarida o'tkaziladi. Laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar mavjudligi, unda ishning maqsadi, mazmuni, bajarish tartibi keltirilgan bo'lishi kerak.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

Mustaqil ta'limni tashkil etishda muayyan fanning xususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi va joriy nazorat sifatida baholanadi:

1. Mavzular bo'yicha konsept (referat, taqdimot) tayyorlash. Nazariy materialni puxta o'zlashtirishga yordam beruvchi bunday usul o'quv materialiga diqqatni ko'proq jalb etishga yordam beradi. Talaba konsepti turli nazorat ishlariga tayyorgarlik ishlarini osonlashtiradi, vaqtni tejaydi;
2. O'qitish va nazorat qilishning avtomatlashtirilgan tizimlari bilan ishlash olgan bilimlarini o'zlashtirishlari, turli nazorat ishlariga tayyorgarlik ko'rishlari uchun tavsiya etilgan elektron manbalar, innavatsion dars loyhasi namunalari, o'z-o'zini nazorat uchun test topshiriqlari va boshqalar;
3. Fan bo'yicha qo'shimcha adabiyotlar bilan ishlash. Mustaqil o'rganish uchun

- berilgan mavzular bo'yicha talabalar tavsiya etilgan asosiy adabiyotlardan tashqari qo'shimcha o'quv ilmiy adabiyotlardan foydalanadilar. Bunda rus va xorijiy tillardagi adabiyotlardan foydalanish rag'batlantirildi;
- 4.INTERNET tarmoqlardan foydalanish.** Fan mavzularini o'zlashtirish, mavzu bo'yicha **INTERNET** manbalarini topish, ular bilan ishlash nazorat turlarining barchasida qo'shimcha reyting ballari bilan rag'batlantirildi.
- * darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari mavzulari o'rganish;
 - * targetma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
 - * maxsus adabiyotlar bo'yicha fanlar bo'yimlari yoki mavzulari ustida ishlash;
 - * yangi texnikalarni, jarayonlar va texnologiyalarni o'rganish;
 - * faol va muammoli o'qitish uslubidan foydalaniladigan o'quv mashg'ulotlari;
 - * masofaviy (distsion) ta'lim;
- Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzulari:**
1. O'zbekiston Respublikasida avtomobil sanoati va transportini rivojlantirish bo'yicha hukumat qarorlari.
 2. Avtomobil yo'llarining tasnifi
 3. Yuklarning xususiyatlariga ko'ra tasniflanishi
 4. Taralarga qo'yiluvchi talablar. Taralar turi va ularni markirovkalash.
 5. Avtomobil transporti vositalarining asosiy texnik-ekspluatatsion xususiyatlari
 6. Konteynerlar va tagliklar..
 7. Avtomobillarda yo'lovchilar tashish ta'rifi va tasnifi.
 8. Avtomobillarda yuk tashish tasnifi.
 10. Avtomobil transporti asosiy ish ko'rsatkichlari.
 11. Transport vositalarining ish unumdorligi va unga ta'sir etuvchi asosiy texnik-ekspluatatsion omillar.
 12. Yuk avtomobil transporti vositalarini tanlash va hisoblash.
 13. Yuk tashishni tashkil etish tizimlari.
 14. Yuk avtomobil harakatini tashkil etish.
 15. Yuk tashishda o'tirish-tushirish ishlarini tashkil etish va mexanizatsiyalash.
 16. Marshrutlar tizimi va haydovchilar mehnatini tashkil etish.
 17. Yo'lovchilar oqini va oboroti.
 18. Shaharlardagi avtobus ishlarining asosiy elementlari.
 19. Yo'lovchilar oqimini aniqlash usullari.
 20. Yuk o'tirish-tushirish punktlari va omborlari.
 21. Avtomobil yo'llari tasnifi
 22. Yuk tashishning moki usuli.
 23. Avtopoyezd va yakka avtomobillardan foydalanish.
 - 24 Konteynerlar maydoni va almashirish joylari.
 25. Uyib tashiluvchi yuklarni o'tirish-tushirish ishlarini tashkil etish va mexanizatsiyalash.
 - 26 .Harakati tashkil etishda «A-H-Y-P-M» tizimining o'zaro bog'liqligi
 - 27.O'zR avtomobilashirish va yo'l tarmoqlarining o'sish ko'rsatkichlari
 - 28.Transport va piyodalar harakatini tavsiflovchi asosiy ko'rsatkichlar
 - 29.Transport oqimining jadalligi va tarkibining o'zgarishi;

<p>30.Transport oqimining zichligi, yo'lining o'tkazish qobiliyati va yuklanganlik darajasi ko'rsatkichlarini baholash</p> <p>31.Yo'l-transport hodisalarining ta'rifi, turlari va ularning miqdori xaqidagi ma'lumotlar</p> <p>32. Yo'l-transport hodisalarini tahlil qilishning asosiy vazifalari va usullari</p> <p>33.Yo'l-transport hodisalari to'g'risidagi ma'lumotlarni yig'ish tizimi</p> <p>34. Yo'l-transport hodisalarining vujudga kelishida avtomobilning, haydovchining va yo'lining o'rni</p> <p>35.Yo'l sharoitini tavsiflovchi ko'rsatkichlar va ularning harakat xavfsizligiga ta'siri</p> <p>36.Yo'lining geometrik parametrlari, holati va jihozlanganlik to'g'risidagi ma'lumotlarni yig'ish</p> <p>37.Harakatlanish uchun xavfi yo'l bo'laklarini aniqlash usullari</p> <p>38.Xavfsiz harakatlanishni ta'minlashda transport vositalari texnik holatining ahamiyati</p> <p>39.Transport vositalarining konstruktiv xavfsizlik turlari va ularga qo'yiladigan talablar</p> <p>40.Haydovchi va uning harakat xavfsizligini ta'minlashdagi o'rni</p> <p>41.Haydovchilarni tibbiy ko'rikdan o'tkazish, harakat xavfsizligi va alkogol</p> <p>42.Harakatni boshqarishning texnik vositalari;</p> <p>43.Yo'l belgilarini har xil yo'l sharoitlarida qo'llash va ular yordamida harakatni tashkil etish</p> <p>44.Yo'l belgi chiziqclarini tushirishga qo'yiladigan umumiy talablar</p> <p>45.Harakatni tashkil qilishda svetoforlardan foydalanish</p> <p>Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.</p> <p>V. Ta'lim natijalari.Kasbiy kompetensiyalar</p>	<p>3</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <p>Talaba Avtomobillarda tashish va harakat xavfsizligini tashkil etish asoslari fanida transport vositalari muhandisligi fanlarining qonun va qoidalarini, injenerlik amaliyotida juda ko'p qo'llanishi mumkin bo'lgan masalalari qoidalari haqida <i>tasavvur va bilimga ega bo'lishi; (Dilim)</i></p> <p>Talaba laboratoriya mashg'ulotlari bo'yicha amaliy ko'nikmalar hosil qilish va o'zlashtirish mashg'ulotlarga to'liq ishtirok etish va modul platformasi orqali topshiriqlarni bajarish natijasida nazoratini biladi.</p> <p>Talaba mustaqil ta'lim mavzulari modul platformasi orqali berilgan mavzular bo'yicha topshiriqlarni bajaradi. (test, referat va boshqa usullarda).</p>
--	--

<p>4</p> <p style="text-align: center;">VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ma'ruzalar; - interfaol keys-stadilar; - seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); - guruhlarda ishlash; - faqdimotlarni qilish; - individual loyihalar; - jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar. 	<p>5</p> <p style="text-align: center;">VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahliil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarguonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, o'taliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni topshirish.</p>	<p>6</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. V.A.Xodjaev. "Avtomobillarda yuk va passajilarni tashish asoslari". Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti -2002, 239 bet. 2. B.A.Xujjaev. "Автомобильные перевозки". Т.: "Узбекистон", 1991 й 3. И.В.Спирин. Организация и управление пассажирскими автомобилями перевозками. М.: Академия"2010г 4. V.Ismoilov, V.Tursumboev, M.Kalopov "Yo'l harakati xafsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari" T" Mashhur press" 2017y, 574b 5. Q.X.Azizov "Narakat xafsizligini tashkil etish asoslari", "Fan va texnologiyalar" -2009 y., 244 b. 6. Q.X.Azizov "Yo'l harakati fojialari" T, Uzupechi - 2016y., 77 b. 7. В.И.Конюшенко и др. "Организация и безопасность дорожного движения" Учеб для вузов. М. "Выш.шк" 2007-383стр. 8. Кремегец Ю.А. Печерский М.П. Афанасьев М.Б. "Техническое средство организации дорожного движения" Учебник для вузов-М. ИКЦ "Академкнига". 2005г. 279стр. <p style="text-align: center;">Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. SH. Mirziyoyev. Erkin va farovon demokratik O'zbekistan davlatini birgalikda barpo etamiz. - T.: O'zbekiston, 2016. 2. O'zbekistan Respublikasi Prezidentining "O'zbekistan Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Xarakatlar strategiyasi" to'g'risidagi Fatmoni ("Xalq so'zi", gazetası, 2017 yil, 8 fevral) 3. SH. Mirziyoyev. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash - yurt taraqqiyoti
--	--	---

<p>va xalq farovonligining garovi. T.: O'zbekiston, 2017.</p> <p>4. В.М.Беляев. Организация автомобильных перевозок и безопасность движения. МАДИ. 2014.</p> <p>5. М.Е.Майборода, В.В.Бернарский. Грузовые автомобильные перевозки. Ростов-На Дону, "Феникс", 2008.</p> <p>6. "Автомобилларда yuk va passajilar tashish asoslari" fanidan laboratoriya ishtarini bajarish uchun uslubiy ko'rsatma, TALI, 2014 y.</p> <p>7. Azizov K-X. yo'l harakatini tashkil etish asoslari. T.: «Uzupechi», 2002-182b.</p> <p>8. «Харакат хавфсизлигини ташкил етиш асослари» fanidan «Transport vositalarini ishlatish va ta'minlash» bakalavr unvanini buyicha laboratoriya ishlarini bajarish uchun uslubiy kursatma, Toshkent 2004, 18 b.</p> <p>9. SHNK 2.07.01-03 SHaxar va kishlok aholi punktlari xududlarini rivojlantirish va kurilishini rejalashtirish. Uzbekiston Respublikasi Davlat arxetkтура va kurilish kumitasi T.: 2003, 84 b.</p> <p>10. Azizov K.X. «Yo'llarda xavfsiz harakatlantirish asoslari». O'quv qo'llanma/T., "11. V.Ismoilov, V.Tursumboev, M.Kalopov "Yo'l harakati xafsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari" T" Mashhur press" 2017y, 574b</p> <p>12. A.Yusupov, U.Jovliev "Автомобилларда tashish va harakat xafsizligini tashkil etish foslari" Qarshi 2021y.</p> <p>13. Ю.И.Куликов. "Автомобильный транспорт в транспортной системе России". Хабаровск, Изд-во ТОГУ, 2007 г.</p> <p>14. Л.Б.Миротини М-Обслуживание потребителей Учебник. Инфра 2002г. 186</p>	<p style="text-align: center;">Qo'shimcha axborot manbalari (internet saytlar, davriy nashrlar):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. www.ziyoue.uz – ta'lim portali 2. www.natib.uz – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va otmavlu kompaniyasizualar agentligining Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi 3. www.AutoCAD.ru – AutoCAD davriy elektron nashri 4. www.sadmastet.ru – САD master davriy elektron jurnali 5. www.hardline.ru – kompyuter huajalari 6. www.ziyouz.com – elektron kutubxona
---	---

7	<p>Fan ishi o'quv rejasi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutining 06.08.2021 yildagi 12-sonli qarori bilan tasdiqlangan malaka talablariga muvofiq ishlab shiqildi.</p> <p>Fanning o'quv dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institut Uslubiy Kengashida muhokama etilgan (2023 yil "20" <u>el</u> dagi № "1" -sonli bayonoma) va o'quv jarayonida foydalanishga tavsiya qilingan.</p>
8	<p style="text-align: center;">Fan/moduli uchun mas'ul</p> <p>Tuzuvchi: Yusupov A.E. - QarMII "Transport vositalari muhandisligi" kafedrasi kata o'qituvchisi</p>
9	<p>Tag'irichlar: Abduraxmonov O'.N. - QarMII "Transport vositalari muhandisligi" kafedrasi dotsenti</p> <p>Razzagov T - QarMII "Qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalashirish va servis" kafedrasi dotsenti</p>